

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

ХІІІ Міжнародної наукової конференції
**«ІНОЗЕМНА ФІЛОЛОГІЯ
У ХХІ СТОЛІТТІ»**

та Міжнародного міждисциплінарного колоквиуму
**“Історична спадщина Наполеона в мові,
літературі, мистецтві”**

4-5 листопада 2021 року

Запоріжжя – 2021

УДК: 821(063)"201"
I-672

Затверджено до друку рішенням Вченої ради Запорізького національного університету
(протокол № 5 від 30 листопада 2021 року)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

ФРОЛОВ М. О. – голова оргкомітету, д.істор.н., проф., ректор Запорізького національного університету
ВАСИЛЬЧУК Г. М. – заступник голови, д.істор.н., проф., проректор з наукової роботи Запорізького національного університету
МОРОШКІНА Г. Ф. – заступник голови, к.філол.н., доц. кафедри романської філології і перекладу, декан факультету іноземної філології
СНІКЄЄВА С. М. – заступник голови, д.філол.н., проф., зав. кафедри англійської філології та лінгводидактики
ЗАЦНИЙ Ю. А. – д.філол.н., проф. кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови
КАНІБОЛОЦЬКА О. А. – к. пед. н, доц., в. о. зав. кафедри викладання другої іноземної мови
ШАРГАЙ І. Є. – к.філол.н., доц., зав. кафедри романської філології і перекладу
ВАПРОВ С. Ю. – к.філол.н., доц., зав. кафедри німецької філології, перекладу і світової літератури
ІВАНЕНКО С. В. – к.філол.н., доц., зав. кафедри іноземних мов професійного спрямування
ВАСИЛІНА К. М. – к.філол.н., доц., заст. декана з навчальної роботи, доц. кафедри англійської філології та лінгводидактики
ДЕРЕВ'ЯНКО Ю. М. – заст. декана з наукової роботи, к.філол.н., ст. викл. кафедри іноземних мов професійного спрямування
ЗАЛУЖНА М. В. – відпов. секретар, к.філол.н., доц. кафедри англійської філології та лінгводидактики
БУРДЕ Ж.-Ф. – професор, Університет ДюМен (м. ЛеМан, Франція)
КОЛЬДО Х. ГАРАЙ – проф. факультету освіти, філософії та антропології, Університет Країни Басків (м. Більбао, Іспанія)
ОЗКАН Й. – доктор філософії, доц. кафедри викладання англійської мови факультету освіти Університету Чукурова (м. Адана, Туреччина)

До збірника увійшли тези доповідей XIII Міжнародної наукової конференції "Іноземна філологія у XXI столітті" та міжнародного міждисциплінарного колоквиуму "Історична спадщина Наполеона в мові, літературі, мистецтві" (4-5.11.2021 р.), що пройшли в Запорізькому національному університеті. Адресовано науковим працівникам, викладачам, аспірантам, студентам філологічних спеціальностей. Відповідальність за достовірність даних, коректність цитувань, науковий рівень та мовно-стилістичне оформлення матеріалів несуть автори публікацій.

Тези доповідей XIII Міжнародної наукової конференції "Іноземна філологія у XXI столітті" та Міжнародного міждисциплінарного колоквиуму "Історична спадщина Наполеона в мові, літературі, мистецтві": Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 122 с.

УДК: 821(063)"201"
I-672

©Запорізький національний університет, 2021
©Автори публікацій, 2021

ТИПОЛОГІЯ МОДИФІКОВАНИХ ПРИСЛІВ'ІВ

Структурно-семантична модифікація прислів'їв детермінується загальними законами розвитку мови. При цьому спрацьовує принцип: *Ми не будемо мову, а добудуємо*. Прислів'я – це відкрита система, і процес вилучення елементів та доповнення новими утвореннями відбувається безперервно.

Семантична модифікація – це видозміна прямого значення вихідних паремій, їх синкрета та актуалізація інформативного і дидактичного блоків висловлення. Структурно-семантичну трансформацію розуміють як перетворення форми сталих виразів, що зазнають смислових змін.

Зазвичай прислів'їв піддаються таким змінам: незначні модифікації в межах початкового тексту (скорочені, актуалізовані до конкретної ситуації, розширені з додаванням нової інтенції); видозмінені з міжтекстовими й міжжанровими контамінаціями; трансформовані з суттєвими змінами.

Гра словом, використання стилістичних та виражальних засобів слугують ідентифікації образності та ущільненості прислів'їв. Вони знімають смислові лакуни та фасцилізують актуалізацію дидактичних настанов. Прислів'я націлені на майбутнє, ословлюються в сучасному та використовують досвід минулого. Прислів'я віддають перевагу нейтральному лексикону та конкретним образам, етноспецифіка яких пронизує їх топікальність [Швачко 2016].

Базуючись на опрацюванні емпіричного матеріалу, наводимо типи трансформацій англословних прислів'їв в одній структурно-семантичній групі за механізмом розширення або компресії складу вихідних форм(див. рисунок 1).

Рисунок 1 – Узагальнена схема типів трансформації прислів'їв

Наведемо характерні приклади трансформації англomовних прислів'їв з художнього та публіцистичного дискурсив.

Традиційне прислів'я *Books and friends should be few but good* трансформувалося в *Books **like** friends should be few **and well-chosen*** [Brent, с. 47]. Зазначений приклад позначений заміною лексичної одиниці на фінальній позиції речення.

You cannot have your cake and eat it → *You can't have your cake and eat it **forever*** [Evans, с. 300]. У поданому реченні прослідковується додавання лексичної одиниці *forever*, що, виступає уточнювальним елементом.

У прикладі *The early bird catches the worm* → *The early birds who catch the **email** worms* [Millar] спостерігаємо вклинювання лексеми *email* у препозицію до іменника *worms*, що змінює семантику прислів'я. З'являється нова інтерпретація, модернізується зміст: наразі мова уже йде про віруси (хробаки) в електронних листах.

Класичне прислів'я *Chain is as strong as is the weakest link*, використане в контексті художнього твору, набуло подальшого розвитку: *The chain is only as strong as its weakest link, **and the weakest link in any organization can vary*** [Florczak, с. 128]. У зазначеному прикладі розгортання пареміологічної одиниці відзначається інтенцією автора влучно висловити свою ідею.

*Country life is not always a bed of roses; **it can be a mix of poverty and ill health*** [Derounian]. Додавання лексичної одиниці *country* на ініційній позиції відразу уточнює семантичну структуру виразу, а вже потім прислів'я набуває

свого розгортання додаванням окремої смислової конструкції *It can be a mix of poverty and ill health*.

Вивчення публіцистичних текстів дозволив виокремити прислів'я з протилежним напрямком модифікації – трансформацією, що детермінується скороченням (компресією) складу прислів'я.

Відсікання є характерною для прислів'їв трансформацією, за якої відбувається зменшення лексичного складу прислів'я та, зазвичай, відкидається значна його лінійна частина так, що залишаються лише компоненти, які найбільш концентровано реалізують концепт, виражений канонізованим прислів'ям. Тобто поза межами прийому відсікання залишається частина прислів'я, яка саме й втілює фразеологічний образ.

Англомовне прислів'я *When in Rome, do as the Romans do* набуло нового представлення, виступаючи заголовком до статті *When in Rome ...* [Rose]. Оновлений варіант характеризується відсікання другої частини прислів'я. Всупереч застосування цієї трансформації, вихідна форма проverbsіальної конструкції є широковідомою освіченим людям та легко впізнаваною.

Стягнення прислів'я є різновидом трансформації, за якої відбувається з'єднання словосполучення в цілісний комплекс, що набуває ознак складного слова. Наведемо релевантні приклади з художнього дискурсу: *Better the foot slip than the tongue* → *It is better to have a **foot-slip** than a **tongue-slip** in talking* [Rahman, с. 33]. Проілюстрований приклад демонструє об'єднання лексичних одиниць *foot, tongue* та *slip* у спільне словосполучення.

Різноманітність компонентного складу прислів'їв зумовлює можливість їх структурно-семантичних модифікацій, в результаті чого закріплені мовними традиціями зовнішня форма, семантика, стилістичне забарвлення зазнають змін.

Література

Овсянко О. Л. Модифікації англомовних прислів'їв у світлі синергетичної парадигми : монографія. Суми : Сумський державний університет, 2020. 313 с.

Швачко С. О. Прислів'я англомовного дискурсу: онто-гносеологічна синкрета. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна*. Серія "Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов". 2016. Вип. 84. С. 177–188.

Brent A., Johnson S. *Man of Words*. London, 2014. 58 p.

Derounian J. Country life is not always a bed of roses; it can be a mix of poverty and ill health. *The Guardian*. URL: <http://www.theguardian.com/local-government-network/2013/jul/05/country-life-poverty-and-ill-health>.

Evans P. *Maggie of Moss Street*. Hachette UK, 2012. 336 p.

Florczak C. *Maximizing Profitability with Safety Culture Development*. Boston : Butterworth-Heinemann, 2002. 325 p.

Millar S. Early birds who catch the email worms. *The Guardian*. URL: <http://www.theguardian.com/technology/2001/aug/04/viruses.security>.

Rahman M. *The Essence of Life*. Strategic Book Publishing & Rights Agency, 2015. 248 p.

Rose S. When in Rome ... *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/travel/2006/may/01/travelnews.museums>.